

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตหลายร้อยพันปีมาแล้วภาคเหนือ ได้ กลาง อีสาน ของไทยในปัจจุบันนั้นไม่ได้รวมเป็นอาณาจักรเดียวกันหรืออยู่ในวิถีชีวิตเดียวกัน หากแต่ภูมิภาคนั้นมีภูมิหลังความเป็นมาอันวิวัฒนาการขึ้นเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองของตนเองและเป็นรากเหง้าเก่าแก่หล่อหลอมมาสู่ประเทศไทย การคมนาคมเริ่มสะดวกสภายมีการติดต่อสื่อสารไปมาหาสู่กันมากขึ้นโดยเฉพาะวัฒนธรรมจากส่วนกลางจึงหลั่งไหลไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยจึงมีส่วนคล้ายคลึงกันมากขึ้น ประกอบกับเหตุผลทางการเมืองทำให้รัฐบาลในยุคต่างๆ ที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พยายามรักษาความมั่นคงของประเทศไทย โดยใช้นโยบายการผสมกลมกลืน ให้ทุกคนบนผืนแผ่นดินไทย เกิดความรู้สึกว่าคนจำนวนมาก คนไทยทุกคนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยการพูดภาษาไทย การใช้ภาษาไทยในการติดต่อราชการ ตลอดจนการใช้ภาษาไทยกลางโดยสื่อมวลชนต่าง ๆ วัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยนั้นได้กลมกลืนเข้าไปในเทศกาลระดับชาติ เช่น ปีใหม่ (สงกรานต์) วันเฉลิมพระชนมพรรษา และประเพณีทางพุทธศาสนาต่าง ๆ ภาษาไทยกลางจะเป็นเครื่องหมายหลักในการสื่อสารในทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยเป็นต้นไป ผู้ดูแลเด็กรวมทั้งครูประจำชั้นอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก จะมุ่งใช้ภาษาในการเรียนสูงขึ้นไป และมีสถานะทางสังคมดีขึ้นด้วย ดังนั้น การศึกษาในประเทศไทยไม่ว่าจะในชนบทหรือในเมืองที่ห่างไกล ซึ่งแม้แต่คนพูดภาษาถิ่นต่าง ๆ มากมาย ต่างก็มุ่งใช้ภาษาไทยกลางและเน้นวัฒนธรรมประจำชาติเป็นหลัก (นิธิ เอียวศรีวงศ์ , 2538 , Boosbong tantiong , 1995)

อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาให้ลึกลงไปในวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างแท้จริงของชาวบ้านในหมู่บ้านภาคต่าง ๆ จะพบว่าแท้จริงในความเหมือนกันโดยรวมนั้น ผู้คนแต่ละภูมิภาคได้สืบทอดมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมเอกลักษณ์ในชุมชนย่อย ๆ แต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน มรดกเหล่านี้ได้สืบทอดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจึงเป็นความภาคภูมิใจและเป็นศักดิ์ศรีของลูกหลาน แต่เมื่อถูกรวมไว้เป็นหนึ่งเดียว เด็กและหนุ่มสาวรุ่นใหม่ จึงเกิดค่านิยมในการเป็นคนไทยที่มีคุณลักษณะแบบไทยกลาง โดยถือว่าคนที่วิถีชีวิตแบบพื้นบ้าน หรือเรียกกันว่า "ชาวบ้าน" เป็นผู้ที่อยู่ในสังคมระดับรองลงไปจากคนในสังคมที่ใช้ชีวิตแบบไทยกลาง

นอกจากนี้ ในสังคมที่มีวัฒนธรรมย่อยที่มีความแตกต่างสูงในความเชื่อและวิถีชีวิตหลัก ๆ เช่น สังคมที่นับถือศาสนาพุทธ กับสังคมที่นับถือศาสนาอิสลาม การพยายามกลืนคนไทยมุสลิม ให้ยอมรับและปฏิบัติตามทำนองเดียวกันกับคนไทยพุทธย่อมเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและต่อต้าน เพราะศาสนาอิสลามได้กำหนดวิถีชีวิตปฏิบัติในชีวิตประจำวันไว้อย่างเข้มงวด และไม่อาจยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามวิถีของคนกลุ่มใหญ่) คือ ไทยพุทธได้ ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นความแตกแยกภายในสังคม

ในประเทศทางตะวันตก ซึ่งกลุ่มคนมีความแตกต่างกันสูง เช่น คนผิวขาว และคนผิวดำ รวมทั้งการต่อต้านจากการกดขี่วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยมีสถานะต่ำกว่า เช่น ชาวอเมริกัน อินเดียนแดง ชาวอเมริกันเม็กซิกัน เป็นต้น ได้พัฒนาแนวคิดใหม่ในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ โดยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันและเคารพสิทธิของทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน เรียกว่า พหุสังคม (อมรา พงศาพิชญ์, 2537)

นักการศึกษาได้รับแนวคิดพหุสังคม มาพัฒนาเป็นแนวคิดทางการศึกษา เรียกว่า การศึกษาแบบยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Multicultural Education)

เกเวนคูเลียน ซี เบเกอร์ (Gween Dolla C Baker, 1994) กล่าวว่า การศึกษาแบบยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมหมายถึงการศึกษาที่เริ่มจากความแตกต่างระหว่างบุคคลและค้นหาเพื่อผลิตคนให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี มีความสอดคล้องกลมกลืนในสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

แบงค์ (Bank, 1994) กล่าวว่าการศึกษาแบบยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมในโรงเรียนนั้นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด คือครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน นักการศึกษาที่ให้ความสนใจในการจัดการศึกษาในสังคมที่มีหลายวัฒนธรรมพบว่าเด็กที่อยู่ในชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมจะมาโรงเรียนด้วยทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนที่มีความแตกต่างไปจากตัวเอง ในการจัดการศึกษาสำหรับชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมในระดับชั้นอนุบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการช่วยเหลือเด็กให้เริ่มต้นจากจุดที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเด็กที่เริ่มเข้าเรียนเป็นชั้นที่จะต้องเพิ่มความละเอียดอ่อนหรือความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะเป็นรากฐานที่สำคัญมากสำหรับการศึกษาระดับต่อไป สอดคล้องกับ ซูนัล (Sunal, 1990) ที่กล่าวว่า ในชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมนั้นการจัดการเรียนการสอนควรจะมุ่งเน้นในการพัฒนาเด็กให้เกิดความรู้สึกที่ดีทัศนคติและมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นเป็นสำคัญตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยอนุบาล นอกจากนี้ แบงค์ ยังสรุปไว้

ว่า การจัดการศึกษาให้เด็กที่อยู่ในสังคมหลายวัฒนธรรมนั้นจะต้อง ปลุกฝังให้เด็กเกิดการยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน ครูต้องมีไหวพริบที่ไวต่อวัฒนธรรมอื่นและระมัดระวังการล่วงเกินวัฒนธรรมอื่น ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความเท่าเทียมกันในประสบการณ์การเรียนรู้และสถานภาพ จัดความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกลางกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเด็กหลายวัฒนธรรมที่สำคัญประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ปลุกฝังให้เด็กเหล่านี้เกิดความรู้สึกที่ดีและมองเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น เพื่อให้การศึกษามีความเหมาะสมทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยในการปรับตัวของเด็กทางบ้านสู่โรงเรียน ผู้ให้การศึกษาจะต้องเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมที่บ้านและวัฒนธรรมที่ติดตัวมากับเด็ก เช่น ภาษาถิ่น หรือศาสนาที่เด็กนับถือ เป็นต้น

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคใต้ตอนบนของประเทศไทยทางชายฝั่งตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน ทิศเหนือติดกับจังหวัดชุมพร ทิศตะวันตกติดกับทางตอนใต้ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศใต้ติดกับจังหวัดพังงา ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพ่อค้า การประมง ทำสวน ทำไร่ และรับจ้าง จังหวัดระนองได้ชื่อว่าเป็นเมืองเศรษฐกิจและมีการติดต่อค้าขายกับประเทศพม่า แต่ที่สำคัญคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระนองมีหลายลักษณะ คือ มีทั้งคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายพม่า คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนี้ประชากรบางส่วนเป็นคนไทยที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งพวกหลังนี้จะอพยพมาเพื่อทำไร่และทำสวนกาแฟ ตลอดจนสวนยางและรับจ้างทั่วไป จังหวัดระนองแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอละอุ่น อำเภอกระบุรี อำเภอกะเปอร์ และกิ่งอำเภอสุขสำราญ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง มีภารกิจในการจัดการศึกษาโดยดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลยึดหลักเกณฑ์และแนวทางดำเนินงานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด ปัจจุบันดำเนินการจัดการศึกษาระดับนี้ใน 2 รูปแบบ คือ

- รูปแบบที่ 1 อนุบาลศึกษาหลักสูตร 2 ปี หรืออนุบาลชนบท รับเด็กกลุ่มอายุ 4 ปี บริบูรณ์ และไม่เกิน 5 ปีบริบูรณ์ โดยนับถึงวันเปิดเรียน
- รูปแบบที่ 2 อนุบาลหลักสูตร 1 ปี หรือชั้นเด็กเล็ก รับเด็กอายุ 5 ปีบริบูรณ์และไม่เกิน 6 ปีบริบูรณ์ โดยนับ พ.ศ. เป็นหลัก

อีกทั้งยังต้องรับผิดชอบดำเนินงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้สามารถดำเนินงานได้ตามนโยบายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง , 2537)

นอกจากนี้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ยังจัดให้มีการสัมมนาเพื่อหาแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีปัญหาต่าง ๆ จากการติดตามผลปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะชั้นเรียนอนุบาลที่มีเด็กหลายวัฒนธรรม

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชั้นเรียนอนุบาลที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนองที่เปิดสอนชั้นอนุบาล ปีการศึกษา 2537 จำนวนทั้งสิ้น 74 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมอยู่ถึง 32 โรงเรียน ซึ่งความหลายวัฒนธรรมที่เด่นชัด คือ การนับถือศาสนา และการใช้ภาษาถิ่น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการเรียนการสอนเด็กในสังคมหลายวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จะต้องตระหนักอย่างยิ่ง ทั้งจากสภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ยังประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ มากมาย จังหวัดจึงมีนโยบายที่จะแก้ปัญหาโดยการหาแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนชั้นอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนองได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนเด็กอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยในการวางแผนการแก้ไขและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กและบรรยากาศในชั้นเรียน การปรับตัวของเด็กกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ที่มีเด็กอนุบาลต่างศาสนาและต่างภาษาถิ่น จำนวน ๑2 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2539 แบ่งเป็น

- 1.1 โรงเรียนประถมศึกษาที่มีเด็กอนุบาลต่างศาสนา (พุทธ , อิสลาม) จำนวน 21 โรงเรียน
- 1.2 โรงเรียนประถมศึกษาที่มีเด็กอนุบาลต่างภาษาถิ่น (ใต้ , อีสาน) จำนวน 11 โรงเรียน

โดยผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนเด็กอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ตามหลักการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรม ในด้าน

- 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน
- 2.3 การปรับตัวของเด็กเข้ากับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- 2.4 ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน

คำจำกัดความในการวิจัย

สภาพการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะทั่วไปและการปฏิบัติจริงเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง แบ่งออกเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน การปรับตัวของเด็กกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ปัญหาการเรียนการสอน หมายถึง เหตุขัดข้องหรือสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง แบ่งออกเป็นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน การปรับตัวของเด็กกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาลหลายวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ประกอบไปด้วยด้าน กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมการเรียนการสอนตามหน่วย กิจกรรมตามโอกาสและเทศกาลสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง ลักษณะการติดต่อสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อพัฒนาความเสมอภาคทางสังคม ประกอบด้วย การปฏิบัติต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การเคารพในวัฒนธรรมของเด็กที่ต่างจากวัฒนธรรมของคน การสร้างบรรยากาศการอยู่ร่วมกันโดยการเคารพในวัฒนธรรมผู้อื่น

การปรับตัวของเด็กกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ลักษณะการยอมรับในตัวของเด็กอนุบาลที่มีความแตกต่างทางศาสนาหรือภาษาถิ่น ประกอบด้วย การยอมรับว่าตนเองเป็นนักเรียนของโรงเรียน การยอมรับซึ่งกันและกันของเพื่อนในชั้นเรียน การยอมรับของครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน

ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน หมายถึง การติดต่อสื่อสารให้ความร่วมมือโดยการร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน ประกอบด้วย เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กหลายวัฒนธรรม สนับสนุนให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเด็กแต่ละกลุ่มในโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างให้เด็กกับผู้ปกครองได้ชื่นชมกับวัฒนธรรมของเด็ก การเสริมสร้างประสบการณ์แก่เด็กอย่างสอดคล้องกันระหว่างโรงเรียนและบ้าน

เด็กวัยอนุบาลหลายวัฒนธรรม หมายถึง เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีที่ 2 และชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ซึ่งนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านศาสนา ประกอบด้วยเด็กที่นับถือศาสนาพุทธ และเด็กที่นับถือศาสนาอิสลาม และนักเรียนที่มีความแตกต่างในด้านภาษาถิ่น ประกอบด้วยภาษาถิ่นใต้และภาษาถิ่นอีสาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการวิจัยได้ข้อมูลเพื่อจะนำไปใช้ในการปรับปรุงการสอนของครูในชั้นเรียนที่มีเด็กอนุบาลหลายวัฒนธรรมในสังคมไทยระดับอนุบาล
2. ทราบข้อเท็จจริงของสภาพและปัญหาในการสอนของครูในชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมในระดับอนุบาลของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง
3. ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลแก่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเพื่อจะนำไปปรับปรุงการจัดการศึกษาสำหรับชั้นเรียนที่มีเด็กหลายวัฒนธรรมในระดับอนุบาล